निमंत्रण पत्रिका

पर्यावरण शिक्षण कार्यशाळा

" पर्यावरण शिक्षणाची दशा आणि दिशा "

दिनांक १६ फेब्रुवारी २०१६ रोज मंगळवारला

वेळ

सकाळी १०. ३० वाजता

स्थळ

श्री. जीवनराव सीताराम पाटील मुनघाटे
कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय
धानोरा जि.गडचिरोली.

प्रती,
श्री/श्रीमती ____________________

____

____

प्रेषक,

प्रा. डॉ. आर. पी. किरमीरे

प्रा. डॉ. कुंदन संबाशीव दुफारे

निमंत्रण पत्रिका

विदर्भ विकास मंडळ नागपूर उपसमिती, "आदिवासी क्षेत्रात वन आधारित रोजगार निर्मिती, वनउपजावर प्रक्रिया उद्योग नीर्मिती या बाबत जाणिव जागृती" आणि गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली तथा श्री. साईबाबा ग्रामीण विकास संस्था गडचिरोली द्वारा संचालीत, श्री. जीवनराव सीताराम पाटील मुनघाटे महाविद्यालय धानोरा जि. गडचिरोली यांच्या संयुक्त विद्यमाने रौप्य महोत्सवी वर्षा नीमीत्य एक दिवसीय

पर्यावरण शिक्षण कार्यशाळा

विषय :– " पर्यावरण शिक्षणाची दशा आणि दिशा "

दिनांक :– 16 फेब्रुवारी 2016 रोज मंगळवारला

वेळ :– सकाळी 10. 30 वाजता

स्थळ :– श्री. जीवनराव सीताराम पाटील मुनघाटे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय धानोरा जि.गडचिरोली.

(धानोरा हे ठिकाण गडचिरोली ते मुरूमगाव रोडवर ३४ कि. मी अंतरावर आहे)

आपले विनीत

कार्यक्रम समन्वयक प्रा. डॉ. कुंदन सांबाशीव दुफारे	प्राचार्य डॉ. आर. पी. किरमीरे

श्री. जीवनराव सीताराम पाटील मुनघाटे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय धानोरा जि. गडचिरोली

मा. महोदय,

नैसर्गिक संसाधनाचा होणारा ऱ्हास पहाता पर्यावरण संवर्धनाकरिता भारत सरकारने 1980 ला औपचारिक पर्यावरण शिक्षणाला सुरूवात केली. आज पर्यावरण शिक्षणाला 36 वर्ष लोटून सुद्धा विकासाच्या प्रवाहात विकसीत भागातील अनेक नैसर्गिक घटक नष्ट झाले आणि काही नष्ट होण्याच्या मार्गावर आहेत. तर गडचिरोली जिल्हा औपचारिक शिक्षणात मागसलेला असून सूद्धा परंपरागत अनौपचारिक पर्यावरण शिक्षणाच्या माध्यमातून आदिवासींनी 1984 ला " जंगल बचाव मानव बचाव " आंदोलनाच्या माध्यमातून, नैसर्गिक संसाधनाचा युक्त वापर करून पर्यावरणाचे संवर्धन केले आहे.

2006 पासून विद्यापीठातील पदवी अभ्यासक्रमात " पर्यावरण शिक्षण " सक्तीचे करण्यात आले. त्यामुळे काही महाविद्यालयांनी " लोक जैवविविधता नोंद दस्तावेज " तयार केले. तर काहिंनी आपल्या स्तरावर विद्यार्थ्यांकडून विविध पर्यावरणीय प्रकल्प तयार केले. या विविध महाविद्यालयीन प्रकल्पांपैकी कोणते प्रकल्प पर्यावरण पूरक आहेत. हे जाणून तशाच प्रकारचे पर्यावरणीय प्रकल्प इतर महाविद्यालयात राबवून आपल्या प्रदेशासोबत आपल्या भारताचा " पर्यावरणधिष्ठीत शाश्वत विकास " साधता येईल. या उद्देशाने, विदर्भ विकास मंडळ नागपूरची उपसमिती, " आदिवासी क्षेत्रात वन आधारित रोजगार निर्मिती, वनउपजावर प्रक्रिया उद्योग निर्मिती या बाबत जाणिव जागृती" आणि श्री. जीवनराव सीताराम पाटील मुनघाटे महाविद्यालय धानोरा, तसेच गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली यांच्या संयुक्त विद्यमाने " पर्यावरण शिक्षणाची दशा आणि दिशा " या कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले आहे.

टिप :– गेल्या दशकात पर्यावरण शिक्षणाबाबत आपल्या महाविद्यालयात राबवल्या गेलेल्या विविध उपक्रमापैकी एक पर्यावरण पूरक उपक्रम संशोधन पेपर स्वरूपात दिनांक10 फेब्रुवारी 2016 च्या आत **kundandufare@gmail.com** व **shrijspm_dha@rediffmail.com** या संकेत स्थळावर पाठवावे. कार्यशाळेमध्ये प्रत्येक महाविद्यालयातून एक पर्यावरण शिक्षणाचे प्राध्यापक आणि संशोधन पेपर पाटवणारे प्राध्यापक सहभागी होतील.

मुख्य विषय :– " पर्यावरण शिक्षणाची दशा आणि दिशा "

उप विषय :– 1)नविनकरणीय व अनविनकरणीय संसाधने. 2) परिस्थितीकी 3)जैवविविधता आणि जैवविविधता संरक्षण. 4) पर्यावरण प्रदूषण. 5) पर्यावरण सामाजिक मुद्दे. 6)मानव पर्यावरण 7) स्थानिक पर्यावरण समस्या – प्रकल्प.

संशोधन पेपर, मराठी कृति देव 55, शब्द आकार 14, इंग्रजी **Time New Roman** . 12 शब्द मर्यादा 2000 मध्ये सबंधीत संशोधन पेपर पाठविणारे प्राध्याय. एस. बी. एन. ; **(ISBN)** क्रमांक द्वारे प्रकाशीत करण्यात येतील.

3

उद्घाटन कार्यक्रम

सकाळी 10.30 ते 12.00

ग्रंथ प्रदर्शनी आणि

मेंढा (लेखा) लोक सहभागातून, प्रा. डॉ. कुंदन एस. दुफारे आणि

प्रा. विणा एम. जम्बेवार यांच्या

" शाश्वत पर्यावरणीय उपक्रम " पोस्टर प्रदर्शनीचे उद्घाटन

उद्घाटक

मा. डॉ. एन. व्ही. कल्याणकर,

कुलगुरू गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

अध्यक्ष

मा. सौरभ रमेशचंद्र मुनघाटे,

संस्थाध्यक्ष, श्री साईबाबा ग्रामीण विकास संस्था, गडचिरोली

प्रमुख अतिथी

मा. श्रीमती मुरेकर मॅडम

सह संचालक विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर

मा. श्री. गायकवाड

प्रशासकीय अधिकारी विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर.

मा. देवाजी एन. तोफा,

उपसमिती प्रमुख, विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर

मा. डॉ. सतीश गोगुलवार

उपसमिती सदस्य, विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर

मा. डॉ. विजय ऐदलाबादकर

उपसमिती सदस्य, विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर

मा. केशव गुरनूले

उपसमिती सदस्य, विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर.

पहिले सत्र

विषय

" पर्यावरण शिक्षणाची दशा आणि दिशा "

सत्राध्यक्ष

मा. डॉ. सतीश गोगुलवार

उपसमिती सदस्य, विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर.

मार्गदर्शक

प्रा. डॉ. कुंदन एस. दुफारे

उपसमिती सदस्य, विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर.

दुसरे सत्र

विषय

" खुले चर्चासत्र आणि समारोप "

सत्राध्यक्ष

मा. डॉ. योगेश दुधपचारे पर्यावरण ग्रिन प्लॅनेट सोसायटी चन्द्रपूर

दुपारी 3.00 वाजता भोजन आणि प्रमाणपत्राचे वितरण

सायंकाळी 4.00 ते रात्री 8.00 सांस्कृतिक कार्यक्रम

बांबूच्या शाश्वत उत्पादना करिता ग्रामसभेने ठरवलेले बांबू कटाईचे नियम

4

'बांबू कटाई' या शब्दा ऐवजी 'बांबू व्यवस्थापन' असा शब्द प्रयोग केला जातो.

बांबू व्यवस्थापन

- परिपक्व झालेला तीन वर्षावरिल बांबू कापणे.
- एकूण बांबू क्षेत्राचे सारखे अ. ब. क.असे 03 भाग करणे .
- पहील्या वर्षी 'अ' क्षेत्रातील दुसऱ्या वर्षी 'ब' क्षेत्रातील तर तिसऱ्या वर्षी 'क' क्षेत्रातील बांबू व्यवस्थापन करणे. (बांबू कटाई करणे)
- बुडा पासून एक फूट किंवा एक गाठ सोडून बांबू कापणे.
- बांबू तोडतांना आडवा घाव न मारता तिरपा कापावा व धारदार शस्त्र वापरून दोन घावात बांबू तोडावा.
- प्रत्येक रांझीत परिपक्व झालेले किमान आठ बांबू राखुन ठेवावे .
- तोडत असलेली रांझी स्वच्छ केल्यानंतर दुसरी रांझी तोडण्यास पकडावी.
- रोज जास्तीत जास्त 50 बांबू नग तोडावे.
- जंगलात आग लावणार नाही, आग लागल्यास काम सोडून विझवण्यास जाईन.
- अनुभवी निरीक्षकांनी दिलेल्या सूचनेचे पालन करीन.
- ठरवून दिलेल्या क्षेत्रामध्येच बांबू तोडणे.
- वन, वन्यजीव व पाणी यांना हानी होईल असे काम करणार नाही.
- होळी नंतर बांबू गर्भावस्थे येत असल्यामुळे कटाई बंद करणे अनिवार्य राहील.

छायाचित्र क्रमांक 01 :- बांबू व्यवस्थापन कार्यशाळा छायाचित्र क्रमांक 02 :- बांबू व्यवस्थापन मार्गदर्शन करतांना प्रा. के. एस. दुफारे

छायाचित्र क्रमांक 03 :- दोन घावात बांबू तोडतांना छायाचित्र क्रमांक 04 :- बांबू व्यवस्थापन केल्यानंतरची बांबू रांझी.

अभ्यासक :- प्रा. विणा जम्बेवार , प्रा. डॉ कुंदन दुफारे श्री. जी. सी. पा. मुनघाटे महाविद्यालय धानोरा जि. गडचिरोली

अनुभवातुन शिक्षण व कृतितुन संशोधन
शाश्वत पर्यावरण पुरक उपक्रम

नैसर्गिक जंगल निर्मिती करिता
आदिवासी धार्मिक विधी पोलो

जल संधारण आणि मृद संधारण उपक्रम

" अहिंसक शाश्वत मध " संकलन पद्धत

" एड येर " पावसाचे अंदाज
ठरवणारे नैसर्गिक ठिकाण

मेंढा (लेखा) येथे 16 वी " विदर्भ
पर्यावरण परिषद "

" शाश्वत मासेमारी बंधारा " स्थानिक संसाधनाचा
वापर करुन बनवलेले मासेमारीचे साधने

"महाविद्यालयाच्या रौप्य महोत्सवी वर्षानीमीत्य वाटचाल"

6

गडचिरोली जिल्हयातील धानोरा सारख्या आदिवासी बहुल व मागास समजल्या जाणा–या छोठयाश्या तालुक्याच्या ठिकाणी श्री. साईबाबा ग्रामीण विकास संस्थेचे प्रेरणास्थान स्व.श्री जीवनराव सीताराम पाटील मुनघाटे यांच्या कल्पकतेतून श्रेय स्व. मा. प्राचार्य रमेशचंद्र जीवनराव मुनघाटे माजी संस्थाध्यक्ष यांच्या प्रयत्नाने 26 ऑगस्ट 1991 ला आदिवासी मुला–मुलींना शिक्षणाची संधी मिळावी या उद्दात्त हेतुने 'श्री जीवनराव सीताराम पाटील मुनघाटे कला–वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालयाची मुहुर्तमेढ रोवण्यात आली. धानोरा सारख्या ठिकाणी 25 वर्षापुर्वी महाविद्यालय सुरू करणे व ते नावरूपास आणणे हे अतिशय जिकरीचे आणि अवघड कार्य, परंतु श्रद्धेय मा. रमेशचंद्र मुनघाटे सरांची जिद्द, चिकाटी व सामाजिक दातृत्वाची भावना या नैतीक मुल्यांमुळे महाविद्यालयाने 24 वर्षाचा खडतर प्रवास अविरतपणे सुरू ठेवलेला आहे.

आपले विनीत

मा. प्राचार्य प्रा. डॉ. राजु किरमीरे, प्रा. डॉ. लता सावरकर, प्रा. डॉ. गणेश चुदरी, प्रा. डॉ. हरिष लांजेवार, प्रा. गोपाल सिंह तोमर, प्रा. रमेश सोनटक्के, प्रा. डॉ. पंढरी वाघ, प्रा. डॉ. विवेक जोशी, प्रा. डॉ. कुंदन दुफारे, प्रा. ज्ञानेश बनसोड, प्रा. दामोधर झाडे, प्रा. टि.बी. धाकळे प्रा. निवेदिता वटक, प्रा. कैलास खोब्रागडे, प्रा. वसंत आवारी, प्रा. भाविकदास करमकर, प्रा. विराग रणदिवे, श्री. वसंतराव चुधरी, श्रीमती अल्का सजनपवार, श्री भाष्कर कायते, श्री हरिषचंद्र गोहणे, श्री. गणेश लांबट, श्रीमती छाया चंदेल, श्री. जीवन घोरपडे, श्री मनोज नन्नावरे, श्री. गजानन भोयर, श्रीमती माहुरपवार, श्री. भाष्कर वाढणकर, श्री. बालाजी राजगडे.

अधिक माहिती करिता संपर्क

प्रा. डॉ. चुदरी	9421732026	प्रा. डॉ. लांजेवार	9421729197
प्रा. डॉ. जोशी	9423122689	प्रा. तोमर	9422907192
प्रा. डॉ. सावरकर	9423422281	प्रा. डॉ. वाघ	9421729004
प्रा. सोनटक्के	9423423496	प्रा. बन्सोड	9404822400